

Posudek oponenta diplomové práce

Bc. Lucie Strolená, Svatá cesta (Via sancta) z Pražské katedrály do Staré Boleslavi. Předpoklady jejího vzniku a vývoje na příkladu vytváření vazby mezi katedrálou sv. Víta v Praze a Starou Boleslaví v rámci křesťanského symbolicky vymezeného prostoru, FHS UK, Praha 2009, 130 s.

Předložená práce sestává z úvodu, tří hlavních kapitol, závěru, epilogu, seznamu literatury a obrazové přílohy. Hlavní předmět bádání pro autorku představuje problém formování a interpretace symbolického prostoru na příkladu tzv. „Svaté cesty“ (poutní cesty z katedrály sv. Víta do Staré Boleslavi). Problém se snaží sledovat v poměrně širokém kontextu a to jak časovém, tak i problémovém - naprosto logicky se pokouší interpretovat vývoj kultu sv. Václava a kultu Panny Marie. Pramennou základnu pro autorku představoval především materiál hmotné a zobrazující povahy: architektonické objekty, dílčí urbanistické scény a schémata, obrazy a plastiky (viz s. 9 a s. 12). S ohledem na pramenný materiál si autorka pro další práci zvolila metody dějin umění, jejichž relevanci vystihuje slovy: „Zobrazující (výtvarný charakter architektury nás opravňuje k využití metod dějin umění a zkoumat je jako historické prameny v různém (kulturním, společenském, historickém, topografickém apod.) kontextu“ (s. 13). Vybrané metody autorka dále zasazuje i do teoretického kontextu. Hlavní inspiraci představuje trojice koncepcí: „antropologie obrazu“ (S. Worth, J. Adair), „dobové oko“ (M. Baxandall) a „fenomenologie místa“ (Ch. Norberg-Schulz) (viz s. 15-16). Tato část metodologického úvodu je zvládnutá velmi dobře, autorka v ní prokázala schopnost práce s teoretickými koncepty a zároveň jejich přizpůsobení badatelskému problému a pramennému materiálu („Naším cílem je s pomocí těchto zatím jen izolovaně posuzovaných artefaktů rekonstruovat uzly symbolické prostorové sítě a v historických vrstvách hledat jejich významové vazby a postihnout smysl sítě, kterou v prostoru zviditelňovaly (materializovaly).“, s. 13). Část pojednávající o pojetí kultury u C. Geertze je však poměrně povrchní a lze vážně pochybovat o jeho praktickém uplatnění, mimo rovinu „programového prohlášení“, v předložené práci. Výhrady lze mít i vůči interpretaci P. Burka a jeho „dvojstupňového modelu“ kultury (viz s. 13). Model (pracující se základním rozdělením kultury na elitní a lidovou) autorce slouží dle mého mínění spíše k obhajobě redukce zkoumání na elitu (panovník, církev), ve smyslu distribuce symbolických významů, nikoliv však jejich recepce, což podstatně snižuje hodnotu závěru práce.

První kapitolu s názvem „Křesťanský svět Západu jako symbolicky vymezený prostor“ (s. 21 – 25) autorka věnovala základní charakteristice posvátna, posvátného a

profánního prostoru ve vztahu k výseku sociální struktury (panovník, církve), krajíně a architektuře.

Od druhé kapitoly se již autorka věnuje přímo hlavním tématům práce, tedy vývoji kultu sv. Václava a kultu Panny Marie a formování symbolických vazeb Pražské katedrály a Staré Boleslavi.

Ve třetí kapitole Lucie Strolená sleduje vývoj obou výše zmíněných kultů, jejich propojování a vývoj kultů zemských patronů v období 17. století, to vše v kontextu nově formulovaného symbolického prostoru Českého království pod ochranou světců a Palladia. Autorka tak dochází i k vybudování Svaté cesty, jako odrazu svatováclavsko-mariánského kultu v symbolickém prostoru, spojující Pražskou katedrálu a Starou Boleslav.

Z obsahového hlediska mám k předložené práci několik připomínek. Autorce se sice podařilo poměrně dobře skloubit poznatky vlastního výzkumu s poznatky načerpanými ze sekundární literatury, nicméně její okruh je u řady témat nedostačující a svědčí o nezvládnutí heuristické fáze. Výtka se týká zejména kultů svatých, kde autorka vychází téměř výhradně z práce Oty Halamy. Totéž se však týká i obecného historického kontextu, jehož výklad je na řadě míst více než zjednodušující, terminologicky nepřesný a dokonce i fakticky chybný.

Příklady výše citovaných výtek:

s. 31: Autorka se pouští do rozboru přemyslovských pečetí, nicméně zcela mimo terminologii sfragistiky. Cituje dokonce „nápís okolo“ (terminologicky správně opis) a to v češtině a bez upozornění, že původní text je v latině.

s. 33: Kosmovu kroniku nelze klasifikovat jako legendu.

s. 35: Karlovu transpersonální koncepci Koruny Království českého autorka vykládá velmi zjednodušeně a pouze na základě práce: Třeštík, D., Čechura, J., Pechar, V.: *Králové a knížata zemí Koruny české*, Praha 2001 (daný titul pro autorku představuje hlavní zdroj pro období středověku). V této souvislosti se navíc nijak do hloubky nezamýšlí nad snahou Karla IV. legitimizovat svou pozici na českém trůnu odkazy k přemyslovskému původu, přičemž propojení s knížecí „státní ideologií“ nereprezentoval pouze Karlem rozvíjený kult sv. Václava, ale i odkaz k „zakladatelskému mýtu“ o Přemyslovi Oráčovi, který Karel zakomponoval i do korunovačního řádu – v průvodu mají být před budoucím králem neseny i lýkové střevíce Přemysla Oráče.

s. 50: V poznámce č. 163 autorka tvrdí: „V souvislosti s podáváním svátosti oltářní pod obojí způsobou, kterou Hus začal podávat i laikům.“. Tvrzení je chybné. Přijímání pod obojí zavedl, po písemné domluvě s Husem, Jakoubek ze Stříbra. Česká i evropská reformace jsou v textu interpretovány velmi povrchně a zjednodušeně.

s. 52: Tvrzení: „Po jeho nečekané smrti byl novým králem jmenován jeho syn Ladislav Pohrobek“, lze chápat minimálně jako „neobratnost“.

Na řadě míst autorka redukuje výklad na obecná tvrzení a neklade si poměrně základní otázky, týkající se popisovaných jevů. Tento nedostatek shledávám například v pasážích, kde se snaží analyzovat legendy. Autorka se v nich však na žádném místě nepouští do studia principů daného literárního žánru. Výsledky takto pojatého „bádání“ pak samozřejmě nepřekročily pouhou popisnost.

Na druhou stranu musím vyzdvihnout to, že se autorce podařilo dostat vytčenému záměru a části práce, věnované interpretaci symbolického prostoru a zasazení artefaktů do prostoru jsou velmi dobře zvládnuté.

Z formálního hlediska musím autorce vytknout poměrně velké množství překlepů a dokonce i několik pravopisných chyb.

I přes výše vyřčené výtky, některé z nich lze spíše chápat jako doporučení či témata pro diskuzi, splňuje práce Bc. Lucie Strolené nároky kladené na diplomové práce, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Mgr. Jan Tuček